Ion POPESCU-SIRETEANU

CUVÂNTUL *NĂMAIE* ŞI FAMILIA LUI

Termenul *nămaie*, din lat. *animalia*, pl. *animal*, cu sensul „vită (cornută)”, „oaie”, este prezentat în unele dicționare româneşti (Şăineanu, 1996; Candrea; Ciorănescu; **DLR**). Este glosat ca regionalism pentru Banat (vezi şi Candrea, în **GS**, I, 173; Densusianu, **Graiul**, 177). Octavian Răuț, în **Studii**, 24, arată că în Banat „în toponimia zonei muntoase apar frecvent *Nămaiu* şi *Nămanu*”, iar la p. 34, nota 1: „La Rudăria (Eftimie Murgu) în Țara Almăjului apelativul este în uz curent ca în expresia *mă duc la nămai* (= mă duc la miei)”. Numele de familie *Nămăilă* din Cornea (Banat) este amintit de N. Stoica de Hațeg, 181, dar apare şi subst. comun *nămai* (p. 7, 71) (vezi şi Ioniță, **Metafore**, 62-63).

Prima atestare a apelativului *nămai* „pecus” este, probabil, cea din **Anon. Car**. Fără îndoială că răspândirea acestuia la dacoromâni era mult mai mare sau chiar generală, după cum vom vedea.

În aromână se păstrează *nămal'e*, *numal'e*, *nămal'u*, *numal'u*, *nămal'iu*, *nimal'iu*, *numal'iu* (lat. **animalium*, *animal*, *animalia*) (**DDA**). În meglenoromână se păstrează *nămal'* (în Țârnareca) cu sensul „vită (fiind vorba despre oi şi capre)” (Capidan, III, 202), *nạmal'* „vită mică cornută (oaie, capră)”, pl. *nạmal'i* (în Liumnița, Huma) (**GS**, VI, 172).

Amintim numele de persoane la dacoromâni: *Nămaia*, *Nămoiu*, *Nămăescul*, *Nămăiasa*, *Nămăieşti*, apoi *Namei*, *Nemai*, *Nemăiasa*. Primul dintre acestea, *Nămaia*, a fost atestat în secolul al XVI-lea (**DOR**, 331-332). Amintim toponimicele *Numai* şi *Nemaia*, numele a doi munți din Şinca-Făgăraş atestate la 1372, respectiv 1476 (**DRH. B**, I, 14, 225), apoi numele localității *Nămăieşti* creat de la un antroponim *Nămaie*, nu de la *nemo est* cum s-a vehiculat (**MDGR**, IV, 448, şi Al. Graur, **Nume de persoane**, 7-8). În jurul satului cu acest nume, în fostul județ Muscel, au existat o moşie şi o pădure *Nămăeasca*. Satul s-ar fi numit, conform unei tradiții, *Nemeşeşti*. Alte legende pun zidirea mănăstirii Nămăieşti în legătură cu visul unui cioban, deci tot în legătură cu păstoritul (**MDGR**, IV, 448). Acest nume de sat este cunoscut din vechi documente româneşti (*Nămăeşti*, **DIR.B**, I, 475; *Nimăeşti*, ibidem, II, 362-363). În **DRH.B,** II, 101, se menționează satul la anul

BDD-A20746 © 2006 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:07 UTC)

1506. Numele este prezent şi în folclor: *Şi în munți se ridica*, *În munții Argeşului*, *Piatra Nămăieştiului* (Buga, 841) (vezi şi Densusianu, **Opere**, I, 190; **DERS**, 153: *Nemai*, munte, 1476; *Nimăieşti*, sat, 1572, şi altele). În sec. al XVII-lea este menționat numele de pârâu *Nimoiul* (**DIR. B**, III, 547-548). În **DOR**, 333, sub *Neam* sunt menționate nume proprii ca *Nemiş, Nemul, Nemoiul, Nemoianul, Nimoeşti, Nimoica*.

Documente moldoveneşti din sec. al XV-lea consemnează numele unei femei *Ana Nemăiasa*, care îi vinde lui Ştefan cel Mare, la 1481, satul Ursăşti la Nechid (Gonța, **Persoane**, 24), şi numele lui *Ivan Nemai*, ai cărui copii, Vasco şi Marena, îi vând lui Ştefan cel Mare, la 1487, un sat pe Bârlad (**DRH.A**, III, 103).

În jud. Bihor, lângă Beiuş, există o localitate şi un pârâu *Nimăieşti* (vezi Suciu, I, 426; Godea, **Caracteristici**, 11). Vechimea atestării urcă până la începutul sec. al XIII-lea, în forma *Nema*: la 1225 *terra Nema*, apoi *Nyma* la 1292, *Nymaia* la 1298. O posesiune cu numele *Nema* era cunoscută la 1394 şi în anii următori (azi *Nima Milăşelului*) lângă Reghin (Suciu, I, 426). Amintim numele localității *Nămaş* (Suciu, I, 421), cătun al satului Bistra, zona Câmpeni, în Munții Apuseni. Tot aici prezentăm numele de localitate *Nemşa*, care apare în documente la 1359 ca *villa Nymps*, la 1395 *Nymisch*, la 1400 *Nyms*, la 1532 *Nymeys*, la 1733 *Nemse*, *Numsa*, la 1760-1762 *Nimes*, la 1805 *Niemesch*, urmând formele *Nemcz*, *Nimsa, Nimisch, Nemes, Nemetz, Niemesch, Nemşa* (idem, I, 424).

Citățm numele de joc popular *Hora de la Nămăeşti* (Varone, 80). Emil Petrovici, în **Note de folclor de la românii din Valea Mlavei** (Sârbia), în **AAF**, VI, 62,73, a înregistrat **namai** cu sensul „dar de nuntă” (sens neînregistrat în **DLR** şi în **MDA**). „Nuntaşii merg la nuntă «cu *namai*». «*Namáili*» constau din «*stuacă*» (vită: oaie, purcel, miel) sau bani”. Spre a se evita vreo eroare, autorul scrie că *namai* este „acelaşi cuvânt ca şi *nămaie* din alte regiuni şi care înseamnă vite mărunte”. Menționăm că *namai* „dar de nuntă” conservă o străveche stare de lucruri, când darurile de nuntă, ca şi taxele, erau concretizate în vite mari (vaci, boi), oi (şi acum se spune, în glumă, când i se schimbă numele cuiva din neştiință sau neatenție, deci când i se dă un nume nou unei persoane, că celui cu nume nou trebuie să i se dea ca dar o oaie, ca la botez).

La cele trei exemple citate în **DLR**, adăugăm: *Şi-un cap mare de nămaie Să-l fierbi, soacră, -ntr-o căldare* (**F.Tr**., I, 552); *Ăsta nu-i cap de nămaie* (ibidem, 553, din Banat). Tudor Pamfile, **Jocuri**, 103, prezintă textul: *Treci ploaie, De nămaie, Că te-ajunge soarele, Şi-ți taie*

BDD-A20746 © 2006 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:07 UTC)

picioarele (la p. 156, unde se indică greşit pagina din text: 351, nu 251, după cuvânt se pune semnul întrebării, dovadă că Pamfile nu cunoştea cuvântul).

Aici precizăm că în **DR**, V, 794, S. Puşcariu arată cine s-a ocupat întâi de etimologia *animalia* > *nămaie*.

O variantă a lui *nămaie*, *nămai* este *ińimal*, pl. *ińimal'e* „animal" (din **Clopotiva**, în **GS**, VII, 188).

Este interesant de observat că, dacă *nămai*, *nămaie*, pl. *nămăi*, *nămaie*, *nămai*, a dispărut în cea mai mare parte a dialectului dacoromân, descendenți ai acestuia, identificați de noi, dovedesc o mare vitalitate.

Aici am aminti diminutivul *nimioară*, neînregistrat în dicționare: *Tot cântând şi fluierând, Oile napoi turnând. Numa una nu-nturna-le Nimioara din grai lăia-le* (Fochi, **Miorița**, 918, din Remetea-Beiuş).

Constatăm că din *nămai(e), nemai(e), nimai(e)* s-a detaşat cu vremea o temă / o bază lexicală (cu variante) *nam- (năm-), nem-*, *nim-* care evoluează de la sensul „animal (în general)" la „oaie" şi „vită măruntă", după ocupația păstorului român, apoi, cu unele sufixe, la „ocol, împrejmuire", la „gunoi de animale", la „gunoi (în general)" şi la „grămadă, mulțime, grup". Această temă lexicală stă la baza unor apelative şi nume proprii.

Mai întâi prezentăm cuvântul *nam*, după **DLR** şi **MDA**, care prin Muntenia are sensul „lucru voluminos": *Namul de buccea din spate… i se tot topise, de ajunsese o biată toltoaşă.* Este cu etimologie necunoscută, comparat cu *namilă*.

Prin numele de familie *Nam, Namul* se explică numele *Nămulescu*, şi nu prin *Nan(u)*, cum crede Iordan, **Dicționar**, 324. Tot prin *Nam, Namu, Namea* se explică numele *Nămescu*. La 1435 a fost menționat documentar satul *Oancea Namnotă*, în zona Străşeni din Basarabia, pe Voinova, lângă Voinăuți (Gonța, **Locuri**, 177). Este, evident, numele unui bărbat (Gonța, **Persoane**, 523). Acest nume *Namnotă* trebuie considerat variantă a lui *Namotă*, derivat al lui *Nam* cu suf. *-otă*. Am amintit mai sus numele *Namei*, pe care îl socotim derivat al lui *Nam* cu suf. *-ei*, ca în *Ciulei, Spinei* etc.

Nima este un sat în jud. Cluj (Suciu, I, 426).

Prin *nam, Namu* se explică numele de familie *Nămescu*, amintit mai sus (la 1763 *Iazul lui Nămescu*, Grămadă, I, 340, în satul Mănăstioara / Sf. Onufrie, iar în hotarul târgului Siret la 1673 – deci cu aproape un secol mai înainte – a fost menționat numele topic *Grădina lui Nămescu*, idem, II, 440).

BDD-A20746 © 2006 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:07 UTC)

Numele *Nam* are şi forma derivată *Nemea* şi derivatul *Nemescu*. Iorgu Iordan, în **Dicționar**, 331, cunoaşte şi numele *Nemeciuc*, derivat de la *Nemea* cu suf. ucr. *-ciuc*. Variantă a numelui *Nemescu* este *Nimescu* (Iordan, *op.cit*., 331). Prin apelativul *nimai* se explică numele de familie *Nimai*, iar prin acesta se explică toponimul *Nimăieşti*.

Nemanu este numele unui masiv muntos în Munții Semenicului şi are „înțelesul referitor la locuri populate cu ființe fabuloase, înfricoşătoare, căci scr. *neman*, tema etimologică a oronimului, înseamnă «monstru»" (Ioniță, **Nume**, 95, 186). Iorgu Iordan, **Dicționar**, 447, înregistrează numele de familie *Nemănescu, Nemen* şi crede că acestea s-ar explica prin maghiarul *némán* „mut" ori prin scr. *Nemania*, nume de familie. *Nemanja* este numele unei dinastii de cneji şi țari sârbi, începând cu anul 1171 şi până la sfârşitul secolului al XIV-lea. Dorin Gămulescu, în **Elemente de origine sârbocroată**, 161, prezintă cuvântul scr. *néman* cu sensul „mons" din **Anon. Car**., 355, şi îl explică prin *neman* cu sensul „larva, monstrum", acesta fiind de origine obscură, cu precizarea noastră că *larva, monstrum* înseamnă „arătare, ciudățenie, stafie", „monstru".

Credem că *neman* este în scr. un vechi împrumut românesc, aşa cum îl păstrăm ca nume topic în Semenic sau ca antroponim şi derivă din *nem-* cu suf. *-an* augmentativ, apropiat de *nemal, nimal'iu* „nămaie". Numele *Nemanja* este rom. *Nemanea* şi a fost folosit de vlahii din Peninsula Balcanică, de la care a fost preluat de sârbi.

În **Termeni păstoreşti în limba română**, I, p. 353-355, am prezentat cuvântul *imaş*, dar astăzi nu mai susținem ipoteza că *imaş* s-ar explica prin *ima, imală*, după ce am refăcut, în bună parte, familia lui *nămaie* (*nemai, nimai*). Cuvântul este o creație românească de la *nimaş* (din *nim-*, cu suf**.** *-aş*). Prin urmare, nu poate fi vorba de magh. *nyomas*, cum se spune şi în **MDA**. În **DA** se prezintă sensul „loc sau câmp nelucrat, destinat pentru păşune; păşune comună a locuitorilor unui sat; câmpul… unde pasc vitele (cu deosebire oile), în opoziție cu *suhat*, locul de păşune pentru vitele mari". Ciorănescu spune că *n* inițial dispare prin fonetică sintactică, dar are în vedere cuvântul maghiar. Şi noi explicăm apariția lui *imaş* prin fonetică sintactică, dar din cuvântul *nimaş*, pe care îl socotim ca având sensul principal „loc unde pasc oile" (cum se arată în definiția din **DA**; vezi şi Popescu-Sireteanu, **Termeni păstoreşti**, I, 334). Iată câteva exemple: *Numai pruncii fără tată Ca grădina-n imaş lăsată* (Bârlea, I, 181); *C-o fătat mânza-n imaş* (idem, II, 211); *Nu lăsa boii-n imaş* (**F.Tr**., I, 143). Prin urmare, structura *în nimaş* devine *în imaş*. Un nume topic *Vârful Nimaşului* a fost

BDD-A20746 © 2006 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:07 UTC)

menționat de Mătasă, 43. În Valea Bistriței, *nimaş* este „loc de păşune ca proprietate devălmaşă” (Vuia, II, 195). Iar în Călimani, *inimaş* este „păşune” (idem, II, 196) şi „loc de păşune pentru vitele mari, care nu pleacă la munte” (idem, II, 261). În **Toponimia comunei Sucevița**, am înregistrat mai multe nume topice *Imaş: Imaşu Bereheza / Imaşu Berchezului, Imaşu di la Furcoi, Imaşu di la Rotari, Imaşu di la Țâgani, Imaşu di la Unguru, Imaşu La Dealu Cârşmi, Imaşu la Niclauş, Imaşu Mănăstiri, Imaşu Zneamânului, Imaşeli*. Al Bocăneț, în **Terminologia**, 252, prezintă termenul *imaş* cu variantele *nimaş, mimaş, emaş, iemaş, iamaş*.

* * *

Dintre dicționare, numai **DLR** şi **MDA** cunosc termenul *nimăt* cu sensul „loc (la stână) îngrădit, uneori acoperit, amenajat pentru adăpostirea oilor sau a altor animale”, iar prin extindere semantică „îngrăditură sau gard din crengi (rămuroase)”. Termenul apare în răspunsurile la chestionarul lui Hasdeu, vol. X, 188, comunicat de S. Fl. Marian; în „Şezătoarea”, II, 23, 42; III, 87; în „Ion Creangă”, III, 300; în **ALR**; în materialul cules prin anchetele dialectale efectuate de institutele de lingvistică (în anul 1949 şi următorii) din Țara Hațegului, Valea Bistriței şi Valea Moldovei; în **Glosar reg**, 49; Sfarghiu, 118. Are şi variantele *nimắt*, (pl. *niméte*), *nămat, nămắt, nắmăt, nămet* (accent necunoscut).

În **DLR** se afirmă că termenul este răspândit în Transilvania şi în Moldova, dar se citează în **Lexic reg**., I, 83, unde cuvântul este semnalat de Traian Cantemir din Rm. Vâlcea, cu sensul „gard viu”. A fost înregistrat în **ALR II**, 792/798 (puncte cartografice din Muntenia) şi în **ALRT**, 165 (Ciocăneşti, jud. Suceava). Termenul este prezent şi în lucrări necitate în **DLR**: *nimăz* (cu *z* în loc de *t*), în **Lexic reg**., **2**, 123, cu sensul „staul în care se țin mieii noaptea”, înregistrat de Ioan Lazăr în mai multe localități din zona Fălticeni; *nămắt* în **Gl. reg. Oltenia**, cu sensul „loc împrejmuit (lângă casă sau la stână) în care se adăpostesc oile, vitele; ocol, obor” din localitățile Voineasa şi Mălaia, jud. Vâlcea. Îl cunoaşte Vuia, II, 293, 295, din nord-vestul Moldovei, din Țara Hațegului, din Munții Sebeşului. În **Glosar reg**., 49, este semnalat din mai multe localități de pe Valea Bistriței (N-V Moldovei). **Gl. reg. Olt**., 72, înregistrează şi *nămáş* „gunoi de grajd”, cuvânt care lipseşte din **DLR**, iar în **MDA** are sensul „torent”, cu etimologie necunoscută; se face trimitere la I. D. Ionescu, **Glosar din jud. Gorj**, publicat în **BPh**, VI, 1939, p. 230, unde cuvântul este menționat fără plural, fără accent şi cu sensul „bălegarul vitelor”. În **Gl. reg. Olt**., 72, se înregistrează şi

BDD-A20746 © 2006 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:07 UTC)

verbul *nămăşeşte / se nămăşeşte* „se gunoieşte”, din Strehaia, derivat fără îndoială de la *nămaş*. D. Udrescu, 180, înregistrează *nămăt* cu sensurile: 1) „sedimente rămase după revărsarea apelor curgătoare”, 2) „întăritură făcută pe malul apelor curgătoare pentru a împiedica revărsarea”, 3) „(adverbial) mulțime”: *E nămăt mare de fructe*. Dorina Bărbuț, 139, cunoaşte *nămăt, nămete* cu sensul „ocol de vite; stână” (vezi şi **NALR. Oltenia**, pct. 902, 903). În Câmpulungul Moldovenesc am auzit expresia *a schimba nimătul* „a muta locul unde se află stâna”. Tot acolo *nimăt scrutat* înseamnă „nimăt luat dintr-un loc şi pus în alt loc”. *Nămăt* înseamnă şi „grămadă de nisip, pietriş, mâl, lemne, adusă de ape la cotituri” (Moldovanu, 28-29); „construcție care abate apa la moară” (idem, 159, nr. 881), în forma *nímăt* are sensul „linie care desparte două ogoare, două livezi sau două fânețe” (idem, 153, nr. 883). Acelaşi sens îl are *nămat*: „locul nearat între două locuri arate”, sinonim cu *meşdină, mejdină, miezuină, hat, răzor, hotar*, ş.a. (Bocănețu, **Terminologia**, 216 / 98). La Fundu Moldovei, jud. Suceava, *nimăt* este „coşer; ocol pentru oi” (Lucău-Rusan, 438), iar în Şaru Dornei „ocol înalt de doi-trei metri, cu bârne dese, pentru protecția oilor împotriva lupilor” (Pața, **Graiul**, 152).

Localitatea *Unimăt* din zona Carei a fost atestată mai întâi la 1383 în forma *Wynemety*, la 1460 *Uinemethi* şi, cu neînsemnate deosebiri grafice, *Ujnyzimet* la 1851 şi *Uinimet* la 1854 (Suciu, II, 219). Acest nume este format din *Nimet, nemet, Nimăt* precedat de magh. *uj* „nou”. Fiind vorba de *Nimătul Nou*, se înțelege că a existat şi *Nimătul* sau *Nimetul* (satul vechi), dispărut înainte de a fi atestat *Nimătul Nou*.

Cu privire la originea termenului, autorii **DLR** şi autorii **MDA** îl consideră împrumut ucrainean, din *namét* „cort, coşar”, admițând părerea lui Gh. Mihăilă, **Studii**, 92, care spune: „provine din ucr. *namét*, care are, printre alte sensuri, şi pe acela de ‘cort, şatră, coşar’ şi este pentru limba română un dublet etimologic a lui *nămet(e)* „morman de zăpadă, troian”, răspândit în sudul țării şi împrumutat cu acest sens din dialectele slavo-bulgare”. O părere diferită au emis autorii **Glosarului regional**, p. 50, care consideră că *nimăt* s-ar putea explica prin magh. *nyomat* „apăsare”, dar trimit şi la o comparație cu *bătătură*.

Nu admitem nici una dintre aceste soluții etimologice, care ne par mai mult decât forțate. Prima, chiar dacă din punct de vedere formal ar putea fi admisă, nu are susținere semantică, iar a doua nu poate fi admisă nici formal, nici semantic, fiind cu totul fantezistă.

Părerea noastră este că *nimăt, nămăt* (cu variantele) se explică prin *nămaie, nămai*, înlocuindu-se în graiurile populare terminația *-aie*,

BDD-A20746 © 2006 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:07 UTC)

-ai, simțită ca sufix cu sufixul colectiv *-ăt (-et)* şi prin trecerea sensului de la „animal”, „vită măruntă”, „oaie” („miel”) la „locul unde stau închise oile, vitele, mieii”, „ocol, îngrăditură”, ajungându-se la sensul mai îndepărtat „gard viu” şi chiar la „întăritură făcută pe malul apelor curgătoare pentru a împiedica revărsarea”, „mulțime”, „sedimente rămase după revărsarea apelor curgătoare”, „boală de ochi”. Sensul „gunoi de grajd” / „bălegarul vitelor” stă în imediată legătură cu „ocol”, cu „ceea ce rămâne de la oi, de la vite”.

Avem şi sensuri uşor specializate: în **Broşteni**, 17, 46, *nimăt* este „locul unde dorm oile cu lapte” şi „adăpost provizoriu, îngrăditură în care dorm oile mulse”. În Doroteia, jud. Suceava, *nímăt*, pl. *nímiti*, este „locul unde dorm oile. *Nimăt* este şi „o boală de ochi”, pentru vindecarea căreia se foloseşte *un descântec de nimăt* (Rosetti, **Limba descântecelor**, 37, din Vaşcău), dar nu avem o descriere a bolii să putem explica apariția sensului.

Nămáş, aşa cum l-am prezentat mai sus, se explică prin baza lexicală *năm-* cu suf. *-aş*, iar verbul *se nămăşeşte* are infinitivul *a nămăşí*, explicabil prin *nămaş* cu suf. *-í*. *Nămaş* este numele unui sat în jud. Alba (cătun al sat. Bistra) (Suciu, I, 421).

* * *

Năméte este considerat ca împrumutat în română din bg. *namet* (**DLR**, **DEX**, **MDA**); *namet* „amplasament”, „impozit” (Ciorănescu, 536); sud-slav: bg. *námet* „troian de zăpadă”, „gunoi”; scr. *namet* „depunere”, „troian de zăpadă”, comparat cu rus. regional *namët* „troian de zăpadă” (**SDE**, 283). De origine bulgară şi sârbă îl consideră Candrea, pe când Scriban crede că este vsl. *nametŭ* „cort” (a cărui formă e ca a troianului), *nametati* „a zăcea”; bg. *námet* „troian”, ceh. *námet* „cort”.

În română *nămete* (cu variantele *nămét, nămat, năiméț, naméte, naméț, neméte, nemét, nomét, momét*) are sensurile „cantitate mare de zăpadă căzută într-un loc sau îngrămădită de viscol; troian, noian” şi, prin extensiune, „cantitate mare din ceva; grămadă, morman”. Din **DLR** înțelegem că pluralul *nămeți* înseamnă şi „mulțime de ani”: *Şi-asupră-mi anii grei şi-aştern nămeții* (Vlahuță). Mai întâlnim *nămeți de verdeață; nămeți de apă; nămete de lemne*, chiar şi *nămete de erudițiune*. Are pl. *nămeți, nămeturi.* Regional se foloseşte şi *namilă* cu sensul „nămete” (**MDA**).

Deşi dicționarele susțin varianta provenienței străine, a împrumutului, credem că această părere nu se mai justifică. *Nămet* este un vechi derivat românesc de la baza lexicală *năm-* cu sufixul colectiv

BDD-A20746 © 2006 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:07 UTC)

-et şi a însemnat cândva „mulțime, grămadă de oi, mai ales albe, dar şi oi în general”. De altfel, când priveşti de departe o turmă de oi, poți să crezi că-i o mare pată de zăpadă (altădată oile sânt confundate cu bolovanii). Din română, cuvântul a fost împrumutat în limbile vecine. Aparenta origine slavă (veche slavă, sud-slavă) are ca punct de plecare prezența cuvântului în bulgară, sârbo-croată, poate şi în ucraineană (de unde în rusa de vest), dar, şi fonetic, şi semantic, avem de-a face cu baza lexicală *nam- / năm-* căreia i s-a ataşat suf. *-et* (colectiv).

Cuvântul *năme*t „zăpadă multă” este cunoscut şi la meglenoromâni (Capidan, III, 202), cu varianta *nămete* (**GS**, VI, 172), dar nu-l găsim la aromâni şi la istroromâni.

Amintim că un *Mitu Nemet* din Livezeni (Transilvania) a fost menționat la 1837 (Constantinescu-Mirceşti, 159), iar un toponim *Gruiul Nemetului* din Cândeşti (Târgovişte) a fost menționat într-un document din sec. al XVII-lea (**DIR**, II, 271). *Nămete* este numele unui sat din jud. Gorj. Numele românesc de familie *Nemet* ar fi, după Iordan, **Dicționar**, 331, ungurescul *német* „german” sau săsescul *Nemeth*.

* * *

Alături de *nămete* se explică *nămetenie* „matahală”, cu etimologie necunoscută în **DLR**, iar în **MDA** comparat cu *nămete*. Tot aici trebuie încadrat *nămetíe* „matahală”, comparat cu *nămete*. Amândouă aceste cuvinte trebuie puse în legătură cu sensul „grămadă, morman”, aici „ființă închipuită, de proporții mari”, chiar „prost”. Prezentăm câteva exemple excerptate de noi: *Măre, câți turci şi câte alte nămetenii n-au trepădat prin vecinătățile astea…* (Codin, **Legende**, 12); *Se pomeneau creştinii cu nămeteniile în casă* (idem, ibidem, p. 23; vezi şi p. 44); *…era o nămetenie de om groaznic cu mâinile ca furcile şi cu picioarele ca răşchitoarele* (Rezuş, **Dochița**, 17).

Nătăménie lipseşte din **DLR** şi din **MDA**, dar se înregistrează *natamenie*, ca variantă. Are sensul „prostovan”. L-a semnalat Lucian Costin, în **Graiul**, II, 135, cu un exemplu: *Las-o pe nătămenia asta*. Este o variantă a lui *nămetenie*, cu metateză, cum se vede şi din **DLR**: *natamenie*, variantă a lui *nămetenie*.

Cuvântul *nătămét*, fără etimologie în **DLR** (**MDA** îl compară cu *nămete*), regional cu sensul „grămadă, mulțime de...” (semnalat din Obislavu-Rm. Vâlvea, în „Ion Creangă”, III, 202, cu citatul: *Într-o zi s-a nemerit la fereastra ălui palat fata împăratului care, văzând atâta nătămet de purceluşi grohăind… îi zice porcarului…*). Apropierea de *nămet(e),* făcută de către autori, este utilă şi stabilim o legătură cu

BDD-A20746 © 2006 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:07 UTC)

nămetenie care are varianta cu metateză *natamenie / nătămenie*. Suf. *-énie* din *nătămenie* a fost înlocuit cu *-et*. Vezi totuşi explicația propusă de Andrei Avram, în **Contribuții**, 111-112, pe care nu o acceptăm. *Nameténii* şi *Nămetíi* sunt înfățişări sub care apare diavolul (Pamfile, **Duşmanii**, 257).

Aromânii au verbul *nămătisescu* „a vrăji", cu derivatele *nămătisire* „vrăjire" şi *nămătisit* „vrăjit". Nu se dau, în **DDA**, 853, indicații etimologice. Credem că în acest dialect a fost folosit cuvântul *nămăt* „mulțime de oi", care, cu suf. gr. *-isi*, a creat derivatul *nămătisescu*, probabil cu sensul „a descânta când se strică turma de oi, când oile dau lapte puțin din cauza unor boli".

* * *

Omăt[1] în **DLR** este sinonim cu *nea* şi cu *zăpadă*. Sunt prezentate contexte cu atestări începând cu mijlocul sec. al XVII-lea (1645). *Omătul mieilor (al cocostârcilor)* este zăpada care cade la începutul primăverii. Regional, este sinonim cu *nămete*. Are variantele *umắt, úmet, uméte, omét, homét, oméț, omát*. Ar fi împrumutat din ucr. *obmet* „măturare; pospai". Are o familie bogată: *omătói, omătós, -oásă, omătúțe, omeți* (aceasta cu variantele *omătá, ometí, ometá*). Şi în **MDA** este considerat ucrainean, tot din *obmet*.

În dicționare mai vechi, *omăt* este considerat împrumut slav (sb., ucr.). Cihac, II, 210, îl include în familia lui *nămét*. Şăineanu (1996) îl explică prin sl. *ometŭ*, Candrea prin sb. *omet* „măturătură", Scriban prin v. sl. *ometŭ* „chenar, plasă de pescuit", sb. *omet* „măturătură", *umet* „gunoi măturat, troian", bg. *námet* „nămete, troian", rut. *zámet* „viscol". În **DEX** se explică prin sl. *ometŭ* „măturare, pospai". Şi pentru autorii **SDE**, 291, *omăt* este împrumut slav şi trimit la o comparație cu slavonul *оу мєтъ* „bălegar"; rus. *umet* „îngrămădire", „vrăvuire", „şanț", „adăpost cu val", „băligar" (acesta din *umetati* „a arunca", „a îngrămădi"), *umetcivâe snega* „mormane, troiene de zăpadă în jurul locuinței". „Un prototip cu prefixul *o-* confr. scr. *omet* „mătură", „loc măturat", ucr. *omet* „cant", „poală", „marginea hainei", rus. *omet* „claie de paie", „marginea hainei" – semantic ar fi „mai îndepărtat". Şi Lobiuc, în **Contactele**, consideră cuvântul ca fiind de origine ucraineană.

Nu admitem originea slavă a lui *omăt*. În explicația propusă de noi, avem în vedere structuri ca *un nomăt, într-un nomăt* din variante *nomet, *nomăt* ale lui *nămăt, nămete*. Apariția unui *o* între *n* şi *m* se întâlneşte şi în *nomină* (variantă a lui *namilă*). Prin fonetică sintactică se poate clarifica apariția lui *omăt, omet*, ca variante ale lui **nomăt,*

BDD-A20746 © 2006 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:07 UTC)

nomet. Înrudirea lui *omăt, omet* cu *nămete, nămăt* este incontestabilă, iar încadrarea acestora în familia lui *năm-* este necesară. Prin urmare, *omăt* reprezintă o variantă a lui *nămăt, nămete*.

DLR prezintă cuvântul *nămăt*, care, regional, are sensul „plată”, (ironic) „pedeapsă” (din Brădişorul de Jos – Oravița). Este citat contextul: *Viń tu acasă; îți iai tu nămătu* şi se propune o comparație cu scr. *namet* „impozit”. Dar *namet* din scr. este împrumutat din română, *nămet (<nămaie)*. De la sensul „vite cornute (mari sau mici)”, termenul a evoluat la sensul „impozit”, „dare”, „plată”, dar şi „pedeapsă” . Ultimul sens se explică uşor dacă avem în vedere faptul că pentru oi şi vite se plătea o taxă, un impozit. Uneori vitele cornute şi oile produc pagube în culturi, din care cauză se aplică pedepse celor vinovați. Subst. colectiv *nămăt (nămet)* a putut căpăta sensul „impozit”, „dare”, aşa cum pentru noțiunea „taxă pentru păşunat” se folosesc termenii *păşune, mutare, păscătoare, suhat*. Amintim şi faptul că în trecut impozitele sau diversele dări şi amenzi se plăteau în natură: vite (mari şi mici) şi cereale.

* * *

Nămắş, nămắşuri, cu etimologie necunoscută în **DLR** şi în **MDA**, cu sensul, regional, „torent”, a fost înregistrat mai întâi în **Lexic reg**., **1**, 49, dar nu „torent”, ci „venitură de apă alcătuită din pământ, nisip, resturi de buruieni etc.” (din Bistrița-Turnu Severin). Dacă sensul „torent” nu se explică în legătură cu *nămaie, nămăt*, cel real, semnalat de Gh. N. Dumitrescu-Bistrița, se explică prin aceea că *venitúrile* de apă sunt adesea constituite din vite moarte (mai ales oi luate de şuvoaie), dar şi din gunoiul vitelor, din „sedimente rămase după revărsarea apelor curgătoare”, numite *nămăt* în Argeş (vezi mai sus). Aşadar, termenul *nămăş* trebuie considerat ca făcând parte din familia lui *nămai*, explicabil prin înlocuirea terminației *-ái (-ắi)* cu suf. *-ắş (-áş)*. O astfel de schimbare de sens nici nu putea să apară decât într-o zonă muntoasă, unde apele vin iuți (cf. şi numele *Bistrița*). Dorina Bărbuț, 139, înregistrează *nămaş, -uri*, cu sensul „gunoi de grajd” sau şi „aluviune”, ceea ce confirmă explicația pe care o propunem. Întrucât elementul principal al viiturilor l-au constituit gunoiul strâns de la oi şi vite mari, dar şi vitele moarte, era firesc deci ca numele acestora să fie pus în legătură cu *nămaie*, cuvânt utilizat frecvent în Banat şi în zonele învecinate. *Nămaşul Onacului* este nume de munte în Apuseni (Frâncu-Candrea, **Rotacismul**, 122), iar *Nămaş* este numit un cătun al satului Bistra (Suciu, I, 421) în jud. Alba.

BDD-A20746 © 2006 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:07 UTC)

* * *

Cuvântul *năMálă*[1], cu răspândire regională, este prezentat în **DLR** cu sensul „noroi”, în următorul context ilustrativ: *Glodul sau năMala grasă, gunoită a marginilor de bălți şi mlaştini*. Dar contextul nu ne vorbeşte despre „noroi”, ci despre „mustul care se scurge din gunoiul depus pe marginea bălților şi mlaştinilor”. Este vorba, fără îndoială, de gunoiul de vite (mari şi mici). Amintim că *năMai(e)* a evoluat şi la sensul „gunoi de animale”, „gunoi” în general, „grămadă”. Deducem că *năMală*[1] din **DLR** reprezintă cuvântul *năMală* „vită, oaie”, în care *l* s-a păstrat, nefiind urmat de *e*, care să provoace palatalizarea acestuia şi apoi vocalizarea lui *l* palatalizat. Sensul cuvântului s-a schimbat din cauza locului de aşezare (temporară) a gunoiului de la vite, în apropierea unei ape (baltă, mlaştină), spre a fi mereu udat, să fermenteze.

* * *

NăMórnic are în **DLR** sensul „(regional) care întrece (cu mult) limitele normale de volum, înălțime, putere etc.”, ca în *brazi năMornici, cai năMornici, bărbat năMornic*. Înseamnă şi „namilă”, „matahală”. Cuvântul a fost înregistrat de Şt. Paşca, **Glosar**, 44, cu sensul „ființă mare peste măsură, matahală”, din Sângeorz-Băi, iar din Frata cu sensul „colosal, cumplit”. Are varianta *nimórnic*. Cuvântul este cu etimologie necunoscută, comparat cu *mamor, mamorniță*. În **MDA** este prezentat cu etimologie nesigură, comparat cu *mamor*. Credem că s-ar putea compara şi cu *mal* sau *namilă*.

Considerăm că *năMórnic* a fost derivat de la baza lexicală *năM-*, cu suf. *-órnic*, aşa cum se întâlneşte acest sufix în *comornic*, *datornic, spornic, statornic.*

* * *

Prin asimilația *năM- > măM-* se explică *măMáie, măMăie, măMâie*, considerate drept variante ale lui *momâie*, dar de fapt aceasta din urmă este variantă a lui *năMaie* etc., fiind prezentat cu etimologie necunoscută în **DLR**. Iar *măMâiáță* „mogâldeață”, „fantomă, nălucă”, tot cu etimologie necunoscută, este un derivat al lui *măMâie*, cu suf. *-eață* (< *năM-*).

* * *

Un cuvânt pentru lămurirea căruia lexicologii nu au reuşit să aducă soluții este *námilă*. A.Cihac (II, 192-193) îl înregistrează cu sensul „Quelq’un de très grand, d’énorme, monstre”, citând din Anton Pann:

BDD-A20746 © 2006 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:07 UTC)

ce namilă de om eşti; este o namilă mare, tot pestriță pe spinare şi din *Convorbiri literare*: *ce namilă de om*. Îl consideră ca făcând parte din familia cuvântului *merță*, care provenea din croatul *namira* „comble, excédant”. Despre această etimologie Ciorănescu spune că „nu este convingătoare”, iar noi o prezentăm ca pe o curiozitate. Tiktin, II, 1032, prezintă citate din Ispirescu (*Ei…. se cutremurară când văzură namila de lighioană lângă dânşii*), din Vlahuță (*Ne uităm cu groază-n sus la namilele de stânci*) şi din Ion Ghica (*Două namile de case, cu pridvoare, săli mari, tinzi şi paratinzi*), dar etimologia îi este necunoscută. Nici Candrea nu aduce o soluție etimologică. Scriban prezintă cuvântul *namilă* pentru vest, iar pentru est dă unele variante. Îl citează pe Reteganul care foloseşte *nămală* în loc de *namilă*. Nu propune nici o soluție etimologică. Ciorănescu, 536, consideră termenul drept „creație expresivă”. Autorii **DLR** glosează cuvântul cu sensurile 1) „ființă sau lucru de proporții exagerate, mari, uriaşe (şi adesea cu contururi vagi); matahală, colos, (regional) nătăralău”; 2) „ființă fantastică de mărime enormă şi cu înfățişare de obicei îngrozitoare”; 3) „sperietoare, momâie”. Tot aici sunt prezentate, după unele dicționare sau glosare, variante ale cuvântului: *námină, nắmilă, nămálă, nómină, mámilă, mámină, mánină, mómilă, mlámnilă*. Pentru primele două sensuri sunt prezentate multe citate, dar cele mai vechi (din Cantemir, Gorjan) se referă la variantele *mamină* şi *namină*; citatele pentru *namilă* sunt din Odobescu, Sp. Popescu, Galaction, Topârceanu şi nu se reproduc citatele din Pann, I. Ghica, Ispirescu prezentate de Cihac şi Tiktin. Şi în acest dicționar cuvântul este „cu etimologie necunoscută”. Ov. Densusianu, în „Neamul românesc literar”, 1910, nr. 43, 24 oct., p. 682-683 explică *namilă* prin *animal*.

Părerea noastră este că *namilă* reprezintă un caz tipic de izolare a unui cuvânt de familia sa. Derivat de la aceeaşi bază *nam* (< *nămaie*) prin înlocuirea terminației *-aie* cu suf. *-ilă*, termenul s-a impus cu accentul pe prima silabă, dar varianta *nămală* susține ferm încadrarea cuvântului în familia lui *nămaie*.

Credem că *namilă* a apărut în vremea când termenul de bază însemna doar „animal”. Evoluția spre sensul „ființă fantastică de mărime enormă….” este determinată de specificul fanteziei populare, care a creat animale fantastice de proporții uimitoare. Evoluția semantică a cuvântului trebuie pusă în legătură cu păstoritul, pentru că păstorii sunt mereu în situația de a-şi apăra vitele de fiare. Pierderea legăturii cu radicalul (considerând că *nam-* şi *năm-* reprezintă un radical), cu familia, a dus la apariția unor variante ciudate, dar explicabile.

BDD-A20746 © 2006 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:07 UTC)

Între variantele lui *námilă* este şi *mómilă*, care a apărut printr-o asimilație regresivă: *n-m* > *m-m* pe de o parte şi printr-o altă asimilație, de data aceasta progresivă: *na-* > *-nă-* > *no* ca în *nomină* (o altă variantă a lui *namilă*). Al Viciu, în **Glosar**, 118, prezintă cuvântul *momilă* ca circulând cu sensul „om sau vită mare", sinonim cu *namilă, mătăhală* (în Banat).

Se pare că prin *momilă* fără sufix, *mom-***,** se explică oronimul *Moma* din Munții Apuseni.

Prezentăm câteva exemple excerptate de noi: [anarhia] *Această namilă sângeroasă* (Budai Deleanu, 273); *…numai iaca o dihanie câtumi-ți-i namila stătea în cărare parcă-mi aținea calea* (Voronca, 209); *…a văzut o nămilă lungă, neagră, ca un cal* (idem, 673); *o namilă de om mânca brazde* (Creangă, I, 108); *Venia înspre ei dinspre Başău o namilă de om lungă, lungă de nu-i mai aflai măsura* (Codin, **Legende**, 30); *Când noaptea iată că vine o namilă de vulpe…* (Sbiera, 219); *nu-i veni la socoteală că o namilă aşa de mare, de înaltă şi de groasă ca zmăul se uită horțiş la dânsul* (idem, 234).

La meglenoromâni, cuvântul *namilă* este prezentat de Capidan, III, 202, cu sensul „om mare şi înalt", dar nu este exclus să aibă şi alte sensuri.

* * *

În **DLR**, *nemeş*[2] este „nobil maghiar, de obicei mic sau mijlociu; prin ext., persoană care aparținea unei categorii sociale de stăpâni de pământ fără titluri nobiliare; boier; nobilime (maghiară), de obicei mică şi mijlocie". *La noi nu sunt rumâni, numa ńemeşi* (Densusianu, **Graiul**, 191). În sintagma *piatră nemeşă* = piatră prețioasă. Are şi sensuri care nu ne reține interesul, precum adj. *nemeş* (prin Oltenia) „de dimensiuni potrivite, nici prea mare, nici prea mic", „potrivit, micuț, frumos. *Oală nemeşă*, oală micuță, bobeică, bobicuță" (Ciauşanu, **Culegere**, 182), „papuci". Are variantele: *nemíş, neámiş, neámeş, nímăş* (vezi şi Bărbuț, 141).

Deşi dicționarele spun că acest cuvânt este în română un împrumut maghiar, din *nemes*, considerăm că este vorba de un derivat românesc al lui *nem-, nim-*, cu suf. *-eş* ca în *álbeş, bálmeş, băláieş, búrteş, coádeş, coárneş, dúgleş, foáleş, gúreş, moáleş, oácheş, péleş, ráreş, trúpeş* şi altele (v. **Dicționar invers**, 627-629). Cuvântul trebuie să fi însemnat inițial „om bogat în vite mari şi oi", apoi „om bogat în vite, oi şi pământ" şi este, pe un anumit plan, un sinonim al lui *boier*. Cu timpul s-a creat în Transilvania o mare diferență între nemeşi şi țăranii

BDD-A20746 © 2006 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:07 UTC)

iobagi, cei dintâi bucurându-se de privilegii însemnate. Mulți nemeşi de origine românească au fost deznaționalizați şi au devenit unguri. Dar chiar şi acolo unde nemeşii români şi-au păstrat limba şi originea etnică, se diferențiau de iobagi, de rumâni. Iată un scurt text edificator, consemnat în **Clopotiva**: „nemeşii au nedeia de-a băşca (= separat), fac jocu de-a băşca de rumâni" (Conea, **Clopotiva**, II, 528). Într-un fel asemănător, era diferența care exista între clăcaşi şi răzeşi în Moldova. În acelaşi sat erau şi clăcaşi, şi răzeşi, diferențiați chiar prin locul ocupat în vatra satului. Clăcaşii făceau, în sărbători, hora lor, pe când răzeşii o făceau pe a lor, fără să se amestece.

Cuvântul *nemeş* este prezent în folclor: *Dar eu zău nu i-am furat, Făr cu stava i-am mânat De la nemeşul bogat* (**F.Tr**., I, 13); *Toți țin calea la strâmtori, Prind pe nemeşi călători* (ibidem, 423). Este prezent şi în vechi texte româneşti, reproduse în **DLR**.

Am amintit mai sus că, după o tradiție, numele de sat *Nămăeşti* a avut forma *Nemeşeşti*, fiind derivat de la un antroponim *Nemeş* cu suf. *-eşti*. Dar toponimia cunoaşte multe nume de locuri *Nemeş* sau variante. Astfel, localitatea numită acum *Nemşa*, jud. Sibiu, a fost atestată, mai întâi, la 1359 ca *villa Nymps*, la 1395 *Nymisch*, la 1400 *Nyms*, la 1532 *Nymeys*, la 1733 *Nemse, Numsa*, la 1760-1762 *Nimes*, la 1805 *Niemesch*, la 1808 *Nemcz*, la 1839 *Nimsa, Nimisch*, la 1850 *Nemes, Nemetz*, la 1854 *Nemes, Niemesch, Nemşa* (Suciu, I, 424). Se vede clar că numele vechi al localității este *Nimiş, Nemiş, Nimeş*. În forma actuală s-a petrecut suprimarea lui *e / i* dintre *m* şi *ş* dintr-o variantă *Nemişa*. Tot cu suprimarea acestei vocale se prezintă numele *Nemche* (= *Nemşe*), sat menționat la 1427, astăzi dispărut (Suciu, II, 376). Amintim aici numele topice *Nemşei, Nemeşeşti, Nemeşu* (**DTB**, VI, 84-85; Ioniță, **Glosar top**., 75; idem, *Nume*, 264).

Cuvântul *nemeş* intră în componența numelor unor sate menționate de Suciu, I, 423, existente astăzi, dar şi în componența numelui *Nemes Vasary*, sat dispărut, menționat astfel la 1561 (Suciu, II, 419).

Familia apelativului *nemeş* în limba română este numeroasă. În **DLR** sunt înregistrate următoarele derivate: *nemşél* (şi regional *nemişél, -eá, nemeşícă*), *nemeşésc, nemeşéşte, nemeşí, nemeşíe, nemeşíme, nemeşoáică, nemeşoáie, nemeşúg*. Unele dintre aceste cuvinte au vechi atestări, aşa cum *nemeş* şi *nemeşoaie* sunt atestate ca apelative încă din sec. al XVI-lea (**Documente şi însemnări**, 266). Conform **DERS**, 155, *nemeş* înseamnă „boier de rang inferior în Țările Româneşti", primele atestări datând de la 1505 în Țara Românească şi 1559 în Moldova.

BDD-A20746 © 2006 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:07 UTC)

În maghiară cuvântul *nemeş* este un vechi împrumut românesc, pe nedrept şi neargumentat considerat împrumut în română.

* * *

În **DLR**, subst. *neam*, pl. *neamuri*, are următoarele sensuri: 1) „(învechit şi popular) rând de oameni din aceeaşi generație; generație”; 2) „totalitatea persoanelor înrudite între ele prin sânge sau prin alianță; persoană care face parte din aceeaşi familie cu cineva (în raport cu aceasta), *rudă, nemotenie, nat; nemet, nemenie, nemeşug*; „partea de țarină pe care o lucrează o familie”; 3) „familie boierească; grup, mulțime de boieri, totalitatea boierilor, boierime, aristocrație; clasa boierilor”. Reproducem din **DLR** un context ilustrativ preluat dintr-o carte a lui Andrei Oțetea: „*Urmaşii boierilor mari care n-au ocupat slujbe corespunzătoare rangului părinților se numeau neamuri şi nu plăteau bir*”; 4) „semințe; trib; populație; (învechit) norod”; 5) „popor; națiune”; 6) „grup, ceată; tagmă”; 7) „origine socială (nobilă), obârşie”, „naționalitate”; 8) „soi, fel, gen, specie”. Din toate aceste semnificații reiese sensul mai general „mulțime, grămadă”.

Este interesant că Cihac, II, 518, observa legătura existentă între cuvintele *neam* şi *nemeş*, iar în urma acestei constatări, alături de *neménie, nemoténie, nemeşúg* ca derivate ale lui *neam*, include *némeş, nemeşie, nemeşúg, nemeşésc* ş.a. Face o comparație cu alb. *nam* „renom, renommée, considération” şi precizează: „le vocable alb. n’est pas le latin *nomen*, qui fait *ĕmĕr, émĕn* en alb.”.

Reținem că între variantele lui *némeş* este şi *neámeş* (*neámiş*), iar între formele numelui *Nema*, citate mai sus, găsim *Nimisch, Niemesch*.

Din familia lui *neam* fac parte derivatele: *neménie, nemét, nemetenii, nemí* „a se înrudi”, *nemuréle, nemuríre* „care aparține neamurilor”, *nemurí* „a deveni sau a fi rudă cu cineva”, *nemuríe* „rudenie”, *nemuşúg* „neam”, *nemúț; înnemurí* „a se înrudi”, *înnemurire* „înrudire”, *înnemurit* „înrudit”.

Semnalăm câteva cazuri de folosire a cuvântului în poezia populară: *Poți să fii, bade, fălos, C-ai intrat în neamul nost! Neamul nost e neam de frunte, Cum e bradul de la munte. Neamul nost e neam ales, Cum e grâul de pe şes* (**F.Tr**., II, 165); *Tot aşa auzit-am Că suntem mândri de neam* (ibidem, 171); *Şi-oi să mor de dorul tău, Cum n-a murit neam de-al meu* (ibidem, 370); *Să răsune dealurile, Să se-adune neamurile* (ibid, I, 104).

Amintim şi aici numele de familie *Namoian, Nămoianu, Nemoianu*

BDD-A20746 © 2006 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:07 UTC)

şi numele topic *Nemoiu, Nemul* şi atragem atenţia asupra apropierii lui *neam* de acestea, se înţelege, şi asupra înrudirii acestora. De altfel, toate cuvintele discutate până aici sunt înrudite şi pleacă de la *nam-* (*năm-, nem-*), bază lexicală izolată din *nămai*, toate având şi sensul general „grămadă, mulţime".

La 2 februarie 1395, regele Ungariei, venit cu oaste împotriva lui Ştefan voievod, domnul Moldovei, se afla „ante castrum Nempch" (Radu Popa, **Cetatea Nemţului**, 1963, p. 15). Acelaşi autor ne spune că „numele cetăţii vine, se pare, de la acela al târgului lângă care a fost înălţată" (p. 10). Iar târgul purta numele apei, precizăm noi, ca şi Târgul Siretului, Târgul Bahluiului. *Neamţ* a fost menţionat ca nume al ţinutului la 7 ianuarie 1403 („pan Şandru de la Neamţ", membru al sfatului domnesc).

Hasdeu spune că numele propriu *Neamţ* „e de origine slavică" (**Etymologicum**, I, 40). În 1943, Ilie Minea afirma că *Neamţ* vine de la cuvântul slav *nemeti* „mut, tăcut, liniştit" şi că s-ar referi la cadrul geografic, hidrografic şi botanic, diferit de *nemeţki*. Constantin Turcu, de la care preluăm informaţiile acestea, susţine părerea lui Minea şi vine cu date noi. Apelativul *neamţ* nu este în germană. Ideea de tăcut îl duce pe Turcu la o asociere cu numele de sat *Tăcuta* din jud. Vaslui, atestat la 6 oct. 1503. Numele satului nu a fost tradus în slavonă, ci a rămas *Tăcuţeşti*. În latină *tacentia loco* desemnează locuri calme, liniştite, tăcute, tainice. Aici numele „a scăpat" netradus, faţă de celălalt, adică faţă de *Neamţ* (Turcu, **Autohtonia toponimiei locale**, în volumul **Războieni Valea Albă şi împrejurimile**, 1977, p. 47-48). El credea că regiunea se chema *Tăcuta,* pentru că *nemeti* înseamnă „mut, tăcut". Aurelian Sacerdoţeanu credea că *Neamţ* este cuvânt de origine slavă şi că denumea vechi populaţii germanice. El aminteşte numele topice *Cetatea Nemţilor* şi *Rusca Nemţilor* în Teleorman (în **Lucr. simpoz. de toponimie**, 1975, p. 43-44). În **Toponimia**, 278-279, Iorgu Iordan încadrează numele *Neamţ* între celelalte nume topice care înseamnă „german", prin urmare *Neamţ* este un etnonim. Iar la p. 456 scrie: „Despre pârâul Nemţisorul, **DG** [**Marele dicţionar geografic al României**] spune că „în dreptul satului Vânători se uneşte, pe dreapta, cu pârâul Ozana, curgând apoi spre est, sub numele de pârâul Neamţului'". Aici precizăm că Nemţişorul izvorăşte de sub muntele Poiana Lungă şi udă satul Mălini (Ionescu, **Dicţ. Suceava**, 217), numele fiind atestat la anul 1409 (**DERS**, 155).

„Numele de *Neamţ*, dat întâi cetăţii, pârâului din apropiere, mănăstirii şi târgului, iar mai apoi însuşi ţinutului şi chiar oraşului Piatra,

BDD-A20746 © 2006 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:07 UTC)

vine de la numele întemeietorilor câtorva dintre vechile târguri ale Moldovei, între care e şi Neamțul" (Mătasă, **Câmpul**, 17). Deci are origine săsească.

Noi considerăm că între numele topic *Neamț* şi etnonimul *neamț* nu este decât o legătură formală *întâmplătoare* şi, prin urmare, *explicarea toponimului prin etnonim ține de domeniul etimologiei populare.*

Numele ținutului vine de la numele cetății, iar acesta şi al târgului de la pârâul Neamțului, de unde vine şi numele pădurii.

Se ştie că aici erau munți pentru vărătul vitelor mari şi mici, locuri bine apărate, ferite de ochii năvălitorilor. Peste tot erau stâni, de-a lungul pâraielor. Numele avea, în documente, unele variante: *Niamț, Nemț, Nemaț, Namțu, Nemțâl* (= *Nemțăl*), dar erau, fără îndoială, şi variante neconsemnate. Muntele Poiana Lungă şi alți munți din zonă erau cândva locuri de păstorit. Pe pâraiele Neamț şi Nemțişor, care se unesc înainte de Tg. Neamț, şi pe înălțimi se aflau *nimete*, deci „locuri unde erau adăpostiți mieii, unde se odihneau oile", dar erau şi construcții care abăteau apa la mori, numite tot *nimete, nămăte*. Este necesar să amintim că „Nămăt e o leasă de mărăcini deşi, care se pune pe hotare spre a se cunoaşte mai bine" (Bocănețu, 255, informație nelocalizată). Mai sus am văzut că două variante ale numelui actual *Nemşa* sunt *Nemcz* şi *Nemetz* (= *Nemț, Nemeț*). Reamintim că pluralul lui *nămete* este *nămeți* (pronunțat *nămeț*), verbul corespunzător fiind *nemeți*, cu adj. *nemețit, -ă.*

„În fața mea se înălța Muntele Mare de pe care sclipea neaua rămasă nemețită, de ani netopită" (Frâncu-Candrea, **Românii**, 30).

O variantă locală de plural al lui *nimăt* a fost probabil *nimăț*. Amintim aici că din zona prin care curge pârâul Nemțişorul, anume din satele Drăceni, Găineşti, Mălini, Poiana Mărului, s-a semnalat prezența cuvântului **nímăz** cu sensul „staul în care se țin mieii noaptea" (**L. reg**., 2, 123). Cu siguranță că această variantă are o arie de răspândire mai largă.

Confuzia între *nimăz* şi *nimăț,* pe de o parte, şi *nemeț,* pe de alta, s-a petrecut mai întâi în cancelaria domnească, scribii neştiind ce înseamnă în româneşte *nimăz, nimăț*, fireşte şi *nimăt, nimet* şi confundând aceste variante ale cuvântului *nimăt* cu slavonul *nemeț* „neamț", în româneşte *neamț*. Ştiindu-se că nemții sunt buni constructori, s-a acreditat legenda potrivit căreia Cetatea Neamțului a fost construită de nemți. Numele *Neamț* s-a generalizat şi pentru ținut, statornicindu-se nume de locuri aparent împrumutate. Probabil, prin aceeaşi confuzie se explică numele *Neamțul* pentru dealuri în Vânătorii Nemțului;

BDD-A20746 © 2006 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:07 UTC)

Neamțul, munte în Prahova, *Dealul Neamțului* în Mamornița, *Movila Neamțului* (**MDGR**, IV, 467, 470), *Neamțul*, deal la S-V de satul Movileni, jud. Iaşi (Obreja, 161), *Neamțu*, munte în Bucegi (sau în Munții Baiului).

Un soi de bureți galbeni comestibili se numesc *nemți* sau *nemțişori* (Teaha, **Graiul**, 246). *Nemțişor*, conform **DLR.** defineşte mai multe plante, care însă nu s-ar putea explica prin etnonimul *neamț*. Vezi şi *nemțoaică*, sensul 3; *nemțoane*, sensul 2; *nemțoicuță*, sensul 2 (vezi şi Borza, 264) (vezi şi Panțu). Una din explicații ar fi că ciupercile şi plantele despre care se vorbeşte mai sus cresc mai mult prin locuri unde au fost *nimăte*, adăposturi pentru oi şi miei, numele acestora fiind în măsură să confirme explicația propusă de noi.

Numele topice *Neamț* şi numele de plante amintite se explică prin forme ale cuvântului *nimăt*.

Este interesant că, la meglenoromâni, un nume de loc este *Némtsăl'ă* (Capidan, III, 205), dar nu putem avansa o explicație până când nu vom avea suficiente detalii privitoare la acest nume.

Nănălău este cuvânt cu etimologie necunoscută în **DLR** şi în **MDA**. Se foloseşte prin nordul Transilvaniei şi înseamnă „om prost; prostălău, tontălău". Credem că este derivat al lui *nămal*, cu suf. *-ău* şi cu înlocuirea lui *m* prin *n* ca rezultat al unei asimilații consonantice regresive. Sensul „prost" se explică prin aceea că oaia (*nămala*, *nămaia*) este considerată un animal prost.

Cu etimologie necunoscută este *nănaş*[1], substantiv despre care se spune în **DLR** că este învechit şi înseamnă „dar, danie, prinos". Se prezintă următorul context: *Doi berbeci, trei saci făină mai datu-ne-au nănaş* (1682). Cuvântul reprezintă o variantă a lui *nămaş* cu asimilația lui *m* la *n* sub influența cuvântului *nănaş* „naş". Se ştie că asemenea daruri fac de obicei naşii de botez sau cei de cununie către finii lor (vezi mai sus *namai* „dar de nuntă").

Moştean este cuvânt atestat mai întâi în **Pravila lui Vasile Lupu**, după autorii **MDA**. Are pl. *moşteni, moştene*. Pentru etimologie, atât autorii **DLR**, cât şi cei ai **MDA**, trimit la *moşnean, moşan, moşteni*[1]. Are sensurile „moştenitor", „moşnean; proprietar, stăpân"; „băştinaş". Selectăm două exemple din **DLR**; *Depărtează pă moştean de moştenirea părintească* (a. 1816); *N-are pe al treilea fecior să-l lase moştean pe avere*. Credem că *moştean* este explicabil prin afereză de la *nemoştean*, care lipseşte din **DLR** şi din **MDA**, dar îl regăsim în numele topic, azi dispărut, *Nemoşteni*, sat lângă Alexandria (**DIR**, V, 371). Aşadar: *nemoştean* > *moştean*. Ca să-l explicăm pe *nemoştean*, avem în vede-

BDD-A20746 © 2006 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:07 UTC)

re cuvântul *neam* „legătură de familie”, „înrudire”, „rudă” cu suf. *-oşte*, ca în *pópoşte* (cuvânt necunoscut dicționarelor, însemnând „cei din neamul popei”, cunoscut nouă din satul natal, în forma *popoşteni*). Din **Dicț. invers**, 375, prezentăm şi alte cuvinte în *-oşte*: *liboşte, paloşte, staroşte, toroşte*. De la *moştean* a fost derivat verbul *moştení*, iar varianta a lui *moştean* trebuie considerat *moşnean*, în care *t* a fost înlocuit prin *n* ca rezultat al unei asimilări.

Unele dicționare înregistrează, sub cuvântul *neam*, şi adv. *neam* care înseamnă „nimic, deloc, de fel, de nici un fel, nici un pic de...”. Scriban îl prezintă cu două contexte: *Este ceva de mâncare? Nici neam de mâncare!; Ai bani? Neam!* Autorii **DLR** îl prezintă sub I.8: *Neam de...* = (de) nici un fel, (de) nici un soi, de loc, de fel; pic de: *N-am neam de făină; Dă, bade, tot prin grădină. Că nu-i găsi neam de tină, Ci tot iarbă înverzită; Te-ajunge-o vreme lungă Făr’de neam de ban în pungă; N-are neam de gologan; Nu-i neam de struguri; N-avem neam dă spor la lucru; Am o bute văruită fără neam de doagă* (Oul). O prezentare a adverbului se face sub II, cu precizarea că acesta circulă prin Oltenia şi prin Muntenia. Sunt numeroase contexte, dintre care reținem câteva: *Mă hotărâsem să nu dorm neam...* (Lungianu); *Azi noapte n-am dormit neam* (Preda); *Nu semăna cu tată-său neam* (Stăncescu); *Caută-n dreapta, cauta-n stânga, nea***m** (**GS**, VI, 335); *Să nu mişt’neam, aşa să stai* (**ALRT**, 244); Sunt şi alte exemple ilustrative.

S-ar părea că are origine maghiară, dar am arătat că *neam* este un vechi cuvânt românesc.

Într-un articol inclus în **Omagiu Iordan**, la p. 846-847, Tamás Lajos se ocupă de cuvântul rom. *neam* „nimic, deloc, nici un pic” şi îl consideră ca reprezentând un împrumut în română din limba vecină.

Aşa stau lucrurile şi în acest caz. Am văzut că, de la *nămai(e), nemai(e)*, s-a detaşat cu vremea baza lexicală *nam- / nem*. Cu destulă uşurință, această bază lexicală s-a îndepărtat tot mai mult de *nămaie / nemaie*, abstractizându-se. Aşa s-a întâmplat şi în cazul acesta. Când se vorbea despre cineva şi se spunea că n-are *neam* (adică *nam / nem*), însemna că nu are *nămăi*, deci nu are animale (oi, capre), ca în ghicitoarea: *Am o bute văruită fără neam de doagă* (oul) unde *fără neam de* înseamnă „fără nici un fel de”. În această situație, *neam* reprezintă cuvântul *nămaie*. Finalul *-aie* a dispărut, considerat fiind acelaşi cu sufixul *-aie*. Prin urmare, *neam* ca adverb este acelaşi cuvânt cu *neam* „rudă, familie”, cu o evoluție firească, explicabilă prin abstractizare şi prin schimbarea categoriei gramaticale.

BDD-A20746 © 2006 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:07 UTC)

BIBLIOGRAFIE ŞI ABREVIERI BIBLIOGRAFICE

AAF = *Anuarul Arhivei de Folclor* publicat de Ion Muşlea, I (1932) – VII (1945).

ALR, II, I = *Atlasul lingvistic român*, sub conducerea lui Sextil Puşcariu. Partea a II-a, de Emil Petrovici, vol. I, Sibiu – Leipzig, 1940.

ALRT = Emil Petrovici, *Texte dialectale*. Supliment la *Atlasul lingvistic român*, Sibiu – Leipzig, 1943.

Anon. Car. = *Anonymus Caransebesiensis*, în *Revista Tinerimea română*, I (1898), fasc. II, p. 326-380. Editat de Grigore Creţu.

Avram, Andrei, *Contribuţii etimologice*, Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 1997.

Bărbuţ = Dorina Bărbuţ, *Dicţionar de grai oltenesc*, Craiova, 1990.

Bârlea, II = Ion Bârlea, *Literatură populară din Maramureş*, vol. 1-2. Ediţie de Iordan Datcu, Bucureşti, EPL, 1968.

Bocăneţu, Al., *Terminologia agrară în limba română*, în *Codrul Cosminului*, II-III (1925-1926), Cernăuţi, 1927.

Broşteni = Ioana Ilişanu Stănescu, *Terminologia păstoritului pe Valea Bistriţei, com. Broşteni*. Teză de licenţă, Iaşi, 1972.

Budai-Deleanu, I., *Opere*, I. Ediţie critică de Florea Fugariu. Studiu introductiv de Al. Piru, Bucureşti, Editura Minerva, 1974.

„Buletinul Philippide" = *Buletinul Institutului de Filologie Română „Alexandru Philippide"*, Iaşi, I (1934).

Candrea = I. A. Candrea, *Dicţionarul limbii române din trecut şi de astăzi*, în *Dicţionarul enciclopedic ilustrat „Cartea Românească"*, Bucureşti, 1931.

Capidan, III = Theodor Capidan, *Meglenoromânii. III. Dicţionar meglenoromân*, Bucureşti, 1935.

Cihac, II = A. Cihac, *Dictionnaire d' étymologie daco-romane*, Francfort s / M., 1879.

Ciorănescu = Alexandru Ciorănescu, *Dicţionarul etimologic al limbii române*. Ediţie îngrijită şi traducere din limba spaniolă de Tudora Şandru Mehedinţi şi Magdalena Popescu Marin, Bucureşti, Editura Saeculum I. O., 2001.

Clopotiva = I. Conea, *Clopotiva – un sat din Haţeg*, vol. 1-2, Bucureşti, 1940.

Cod. Vor. = *Codicele Voroneţean*. Ediţie de Ion G. Sbiera, Cernăuţi, 1885.

Codin, *Legende* = C. Rădulescu-Codin, *Legende, tradiţii şi amintiri istorice adunate din Oltenia şi din Muscel*, Bucureşti, 1910.

Constantinescu-Mirceşti, C., *Păstoritul transhumant şi implicaţiile lui în Transilvania şi Ţara Românească*, Bucureşti, Editura Academiei, 1975.

Costin, L., *Graiul* I, II = Lucian Costin, *Graiul bănăţean*, I, Timişoara, 1926; II, Turnu Severin, 1934.

Creangă, I = Ion Creangă, *Opere*. Ediţie îngrijită, note şi variante, glosar şi bibliografie de Iorgu Iordan şi Elisabeta Brâncuş, Bucureşti, Editura Minerva, 1970.

BDD-A20746 © 2006 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:07 UTC)

DA = *Dicționarul limbii române (A-L)*, publicat de Academia Română, 1913-1949.

Daicoviciu, *Dacii* = Hadrian Daicoviciu, *Dacii*, Bucureşti, Editura Ştiințifică, 1965.

Daicoviciu, Hadrian, *Dacia de la Burebista la cucerirea romană*, Cluj, Editura Dacia, 1972.

Damé, Fr., *Încercare de terminologie poporană română*, Bucureşti, 1898.

Dan = Dimitrie Dan, *Stâna la românii din Bucovina* (reproducere din „Junimea literară", XII, 1923), Cernăuți, 1923.

Dâmbu = Liliana Nistorescu, *Termeni păstoreşti din com. Dâmbu – Prahova*. Teză de licență, Iaşi, 1974.

DD = *Dicționar dialectal*, I, 1985; II, 1985; III, 1986; IV, 1986; V, 1986, Chişinău, Editura Ştiința (lucrare greu de consultat, ca şi *ALM*, fiind tipărită cu alfabet rusesc îngreuiat de semnele dialectale folosite de cercetători).

DDA = Tache Papahagi, *Dicționarul dialectului aromân general şi etimologic*. Ediția a doua augmentată, Bucureşti, Editura Academiei, 1974.

Densusianu, *Graiul* = Ovid Densusianu, *Graiul din Țara Hațegului*, Bucureşti, 1915.

DERS = *Dicționarul elementelor româneşti din documentele slavo-române*, 1374-1600, Bucureşti, Editura Academiei, 1981. Redactor responsabil Gh. Bolocan.

0Dicționar invers, Bucureşti, Editura Academiei, 1957.

DIR = *Documente privind istoria României*. A. *Moldova*; B. *Țara Românească*; C. *Transilvania*.

DLR = *Dicționarul limbii române*, publicat de Academia Română începând cu litera M.

Documente şi însemnări româneşti din sec. XVI. Text stabilit şi indice de Gheorghe Chivu, Magdalena Georgescu, Magdalena Ioniță, Alexandru Mareş şi Alexandra Roman Moraru. Introducere de Alexandru Mareş, Bucureşti, Editura Academiei, 1979.

DOR = N. A. Constantinescu, *Dicționar onomastic românesc*, Bucureşti, Editura Academiei, 1963.

DR = „Dacoromania. Buletinul Muzeului limbii române", Cluj, I – 1920-1921; II – 1921-1922; III – 1923-1924; IV – 1924-1926 (Partea 1, 2); V – 1927-1928; VI – 1929-1930; VII – 1931-1933; VIII – 1934-1935; IX – 1936-1938; X – 1941.

DRH. A, B = *Documenta Romaniae Historica. A* = *Moldova; B* = *Țara Românească*.

DTB, II = Vasile Frățilă, Viorica Goicu, Rodica Suflețel, *Dicționarul toponimic al Banatului*, vol. II, C, Timişoara, 1985.

Fochi, *Miorița* = Adrian Fochi, *Miorița*. Tipologie, circulație, geneză, texte, Bucureşti, Editura Academiei, 1964.

Frâncu-Candrea, *Rotacismul* = Teofil Frâncu şi George Candrea, *Rotacismul la moți şi istrieni*, Bucureşti, 1886.

BDD-A20746 © 2006 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:07 UTC)

Frâncu, T. şi Gh. Candrea, *Românii din Munții Apuseni (Moții), Scriere etnografică*, Bucureşti, 1888.

F. Tr., I, II = *Folclor din Transilvania*, I, II, Bucureşti, EPL, 1962.

Gămulescu, *Elemente* = Dorin Gămulescu, *Elemente de origine sârbocroată ale vocabularului dacoromân*, Bucureşti – Pančevo, 1974.

Glosar dialectal. Oltenia, Bucureşti, Editura Academiei, 1967.

Gl. reg. = V. Arvinte, D. Ursu, M. Bordeianu, *Glosar regional*, Bucureşti, Editura Academiei, 1961.

Godea, *Caracteristici* = Ioan Godea, *Caracteristici ale culturii populare din Bihor*, Bucureşti, Editura Sport-Turism, 1977.

Gonța, *Locuri* = Alexandru I. Gonța, *Indicele numelor de locuri* (din *DIR. A*). Ediție de I. Caproşu, Bucureşti, Editura Academiei, 1990.

Gonța, *Persoane* = Alexandru I. Gonța, *Indicele numelor de persoane* (din *DIR. A*). Ediție de de I. Caproşu, Bucureşti, Editura Academiei, 1995.

Graur, *Nume de persoane* = Acad. Al. Graur, *Nume de persoane*, Bucureşti, Editura Ştiințifică, 1965.

Graur, A., *Fondul principal al limbii române*, Bucureşti, Editura Academiei, 1957.

Grămadă, I-II =Nicolai Grămadă, *Toponimia minoră a Bucovinei*, I-II, Ediție, studiu introductiv, bibliografie şi indice de cuvinte de Ion Popescu-Sireteanu. Introducere de D. Vatamaniuc, Bucureşti, Editura Anima, 1996.

GS = *Grai şi suflet*, I (1923-1924) – VII (1937).

Hasdeu, *Et.* şi *Etymologicum*, = B. P. Hasdeu, *Etymologicum Magnum Romaniae. Dicționarul limbii istorice şi poporane a românilor*. Ediție de Grigore Brâncuş, I, 1972; II, 1974; III, 1976, Bucureşti, Editura Minerva.

Ionescu, I.D., *Glosar din jud. Gorj*, în B.PH., VI, 1939.

Ionescu, *Dicț. Suceava* = Serafim Ionescu, *Dicționar geografic al județului Suceava*, Bucureşti, 1894.

Ioniță, Vasile, *Glosar toponimic Caraş-Severin*, Reşița, 1972.

Ioniță, *Metafore* = Vasile Ioniță, *Metafore ale graiurilor din Banat*, Timişoara, Editura Facla, 1985.

Ioniță, *Nume* = Vasile Ioniță, *Nume de locuri din Banat*, Timişoara, Editura Facla, 1982.

Iordan, *Dicționar* = Iorgu Iordan, *Dicționar al numelor de familie româneşti*, Bucureşti, Editura Ştiințifică şi Enciclopedică, 1983.

Iordan, Iorgu, *Toponimia românească*, Bucureşti, Editura Academiei, 1963.

Lambrior = *A.* Lambrior, *Studii de lingvistică şi folcloristică*. Ediție de Ion Nuță, Iaşi, Editura Junimea, 1976.

Lexic reg. = *Lexic regional*, vol. 1, Bucureşti, Editura Academiei, 1960; vol. 2, Editura Ştiințifică, 1967.

Lobiuc, *Contactele* = Lobiuc, Ioan, *Contactele dintre limbi***,** vol. I, Iaşi, Editura Univ. „Al. I. Cuza", 1988.

Lucrările Simpozionului de Toponimie, 1975.

BDD-A20746 © 2006 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:07 UTC)

Mătasă, Preot C., *Câmpul lui Dragoş. Toponimie veche şi actuală din judeţul Neamţ*, Bucureşti, 1943.

Mândrescu, S. C., *Elemente ungureşti în limba română*, Bucureşti, 1892.

MDA = *Micul dicţionar academic*, I, A-C, Bucureşti, Editura Academiei, 2001.

MDGR, V = *Marele dicţionar geografic al României*, vol. V, Bucureşti, 1902.

Mihăilă, *Studii* = G. Mihăilă, *Studii de lexicologie şi istorie a lingvisticii româneşti*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1973.

Mihăilă, *Împrumuturi* = G. Mihăilă, *Împrumuturi vechi slave în limba română*, Bucureşti, Editura Academiei, 1960.

Moldovanu, *Chestionar* = [Dragoş Moldovanu], *Chestionar toponimic şi entopic general cu un glosar de entopice onomasiologic*, Iaşi, 1978.

NALR. Olt. = *Noul atlas lingvistic român pe regiuni. Oltenia*. Sub conducerea lui Boris Cazacu, de Teofil Teaha, Ion Ionică, Valeriu Rusu, I, 1967; II, 1970; III, 1974, Bucureşti, Editura Academiei.

Obreja = Al. Obreja, *Dicţionar geografic al judeţului Iaşi*, Iaşi, Editura Junimea, 1979.

Pamfile, *Duşmanii* = Pamfile, Tudor, *Duşmanii şi prieteni ai omului*, Bucureşti, 1916.

Pamfile, *Jocuri*, I, II = Tudor Pamfile, *Jocuri de copii* (I) adunate din satul Ţepu, jud. Tecuci. Extras din AAR, seria II, tom. XXVIII, *MSL*, Bucureşti, 1906 şi *Jocuri de copii* (II) adunate din satul Ţepu, jud. Tecuci. Extras din *AAR. MSL*, seria II, tom. XXIX, p. 329-423.

Panţu = Zach. C. Panţu, *Plantele cunoscute de poporul român*, Bucureşti, ed. 2-a, 1929.

Paşca, *Glosar* = Ştefan Paşca, *Glosar dialectal alcătuit după materialul lexical cules de corespondenţi din diferite regiuni*, Bucureşti, 1928.

Paţa, *Graiul* = Gheorghe C. Paţa, *Istoricul şi graiul comunei Şarul Dornei*, Bucureşti, Editura Christiana, 2002.

Petrovici, Emil**,** *Note de folclor de la românii din Valea Mlavei (Serbia)*, în *AAF* VI.

Popa, Radu, *Cetatea Neamţului*, 1963.

Popescu-Sireteanu, Ion, *Termeni păstoreşti în limba română*, vol. I, Iaşi, Editura Princeps Edit, 2005.

Popescu-Sireteanu, *Toponimia comunei Sucevi*ţ*a*, în „Analele Bucovinei”, an VIII, 1/2001. Şi extras.

Răuţ, *Studii* = Octavian Răuţ şi Vasile Ioniţă, *Studii şi cercetări de istorie şi toponimie*, Reşiţa, 1976.

Rezuş, *Dochiţa* = Petru Rezuş**,** *Dochiţa împărătiţa. Basme şi poezii populare din Ţara de Sus*, Bucureşti, Editura Minerva, 1972.

Rosetti, *Limba descântecelor* = Al. Rosetti, *Limba descântecelor*, Bucureşti, Editura Minerva, 1975.

Sbiera, *Poveşti* = I. G. Sbiera, *Poveşti şi poezii populare româneşti*. Ediţie îngrijită şi prefaţată de Pavel Ţugui, Bucureşti, Editura Minerva, 1971.

BDD-A20746 © 2006 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:07 UTC)

Scriban = August Scriban, *Dicționarul limbii româneşti*, Iaşi, 1939.

SDE = *Scurt dicționar etimologic al limbii moldoveneşti*. Redactori: I. Raevschi şi M. Gabinschi, Chişinău, 1978.

Stoica de Hațeg = Nicolae Stoica de Hațeg, *Cronica Banatului*. Ediție de Damaschin Mioc, Bucureşti, Editura Academiei, 1969.

Suciu, I, II = Coriolan Suciu, *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, I-II, Bucureşti, Editura Academiei, 1967, 1968.

Şăineanu, *Influența* = Lazăr Şăineanu, *Influența orientală asupra limbei şi culturei române*, Bucureşti, 1900.

Şăineanu (1995) = Lazăr Şăineanu, *Dicționar universal al limbii române. Vocabular general*. Ediție revăzută şi adăugită de Alexandru Dobrescu, Ioan Oprea, Carmen-Gabriela Pamfil, Rodica Radu şi Victoria Zăstroiu, vol. II, III, IV, V, Iaşi, Mydo Center, 1995, 1996.

Teaha, *Graiul* = Teofil Teaha, *Graiul din Valea Crişului Negru*, Bucureşti, Editura Academiei, 1961.

Tiktin, I, II, III = H. Tiktin, *Rumänisch-deutsches Wörterbuch*, I, 1903; II, 1911; III, 1925, Bucureşti.

Turcu, Constantin, *Autohtonimia toponimiei locale*, în vol. *Războieni Valea Albă şi împrejurimile*, 1977.

Udrescu, D., *Glosar regional Argeş*, Bucureşti, Editura Academiei, 1967.

Varone / Niculescu-Varone = G. T. Niculescu-Varone, Elena Costache Găinaru-Varone, *Dicționarul jocurilor populare româneşti*, Bucureşti, Editura Litera, 1979.

Voronca = Elena Niculiță Voronca, *Datinele şi credințele poporului român*, adunate şi aşezate în ordine mitologică de…, I, Cernăuți, 1903.

Vuia, II = Romulus Vuia, *Studii de etnografie şi folclor*. Ediție de Mihai Pop şi Ioan Şerb, vol. II, Bucureşti, Editura Minerva, 1980.

BDD-A20746 © 2006 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:07 UTC)